

Avonturen met kinderen in de klas

Vrolijke en spannende manieren om kinderen te socialiseren en de sfeer te verbeteren

Charlotte Visch, 2013

Hoe leuk-spannend is het in jouw klas?

Invallen in je eigen klas

De invalster voor groep 3 komt aarzelend de klas binnen. "Is dit de klas van juf Jannie?" vraagt ze aan de aanwezige kinderen. Er zijn nog niet zoveel kinderen in de klas, want de school is nog niet begonnen. Die kijken haar verbaasd aan. Giechelend en een beetje verward reageren ze met: "Wat doe je gek." De invaljuf Klara doet verbaasd terug: "Wat is er? Ik weet niet hoe het hier gaat en waar ik moet zijn." Weer kijken de kinderen elkaar verbijsterd aan en roepen dan: "Juf Jannie! Doe normaal!"

Als de bovenstaande situatie bij de kinderen vreemd overkomt dan bij u als lezer waarschijnlijk helemaal. Wat is hier aan de hand in deze klas? Juf Jannie is de juf van groep 3. Vandaag voelt ze zich niet zo lekker en eigenlijk heeft ze helemaal geen zin om naar haar werk te gaan. Ze is niet ziek genoeg om thuis te blijven, maar prikkelbaar genoeg om zich zorgen te maken over het effect daarvan op de kinderen. "Als ze maar niet weer moeilijk gaan doen over die ruzie van vorige week", had ze bij zichzelf verzucht. Ze weet dat kinderen sterk reageren op de stemming van de leerkracht, dus heeft ze voor zichzelf een grap bedacht waardoor zij en de kinderen toch een leuke, verrassende dag kunnen hebben. Ze noemt het 'invallen in je eigen klas'. Juf Jannie doet net alsof ze een invaljuf is, die van niets weet.

Juf Jannie houdt haar rol vol en ze vertelt: "Ik ben juf Klara de tweelingzus van juf Jannie en ik kom jullie vandaag lesgeven." De kinderen, die wel gewend zijn aan gekke invallen van hun juf, gaan vanzelfsprekend mee in het toneeltje en ze laten 'juf Klara' alles zien. "Kijk hier zit ik en ik heet Anja," stelt een leerling zich voor. Juf Klara wordt enthousiast door de kinderen rondgeleid en juf Jannie is haar vervelende gevoel van vanochtend alweer vergeten. De kinderen komen er steeds meer in en wanneer de school begint en de kinderen in de kring zitten, is iedereen in het 'complot' betrokken. Juf Klara begint de ochtendkring onder begeleiding van de kinderen, die haar uitleggen wat de bedoeling is. En dan gaat de deur van het klaslokaal open en stapt Suzan binnen. Suzan weet natuurlijk niet wat er aan de hand is. Juf Klara reageert zoals te verwachten: "Hallo, wie ben jij?" Suzan kijkt even verbaasd, maar reageert dan laconiek: "Oh, is ze weer gek aan het doen?" De kinderen lachen en roepen: "Het is de tweelingzus van juf Jannie ...Klara!"

De rest van de dag is er een jolige stemming, die ervoor zorgt dat een dag die had kunnen beginnen met vermoeidheid, geen zin en irritatie door een kleine ingreep veranderd is in vrolijkheid en opgewektheid. Omdat juf Jannie zich lichamelijk niet helemaal lekker voelt, laat ze de kinderen op losse blaadjes werken, die ze aan het eind van de dag met elkaar bespreken en vervolgens weggooien onder het motto: 'wat je in je hoofd geleerd hebt, hoef je niet te bewaren op papier'. En voor juf Jannie scheelt het nakijkwerk. Morgen kan ze er gewoon weer tegen aan.

Het bovenstaande voorbeeld is een manier om je eigen patroon te doorbreken en een hele andere wending te geven aan de beleving van de dag. Het doorbreken van patronen zorgt voor een meer flexibele geest en een gemak in het vinden van oplossingen bij onverwachte situaties.

Structuur in het onderwijs

In het onderwijs wordt er veel aandacht besteed aan structuur in plaats van aan flexibiliteit. Het lesrooster ligt vast, de manier waarop de kinderen naar de gymzaal lopen ligt vast, de reacties van bepaalde kinderen zijn voorspelbaar en de verwachting van de juf over prestaties van kinderen blijkt ook redelijk onwrikbaar. Kinderen, die moeite hebben met nieuwe, onverwachte situaties zoals schoolreisjes of een andere leerkracht worden vaak geholpen door ze op het laatste moment te confronteren met het 'nieuwe' om stress en opwinding te voorkomen. Van deze kinderen wordt gedacht dat ze te weinig structuur hebben. De oplossing wordt gezocht in het structureren van hun omgeving in plaats van hen te helpen hun binnenwereld te structureren waardoor ze onverwachte situaties in de buitenwereld aan kunnen.

Dat wat we zien in de buitenwereld aan gedrag is echter de weerspiegeling van wat het kind van binnen beleeft. De chaos zit dus van binnen. In plaats van het kind te helpen om de wirwar in zijn binnenwereld te structureren, kiezen we in het onderwijs vaak uit twee manieren. De nieuwe ervaring wordt zo lang mogelijk 'geheim' gehouden, of het kind wordt afgeschermd van prikkels van buiten.

Beide manieren doen geen recht aan de behoefte van het kind om de chaos binnenin op te lossen. Sommige kinderen worden zelfs *en* niet geholpen *en* afgezonderd van de andere kinderen. Ze worden geïsoleerd van de groep door ze apart op de gang te zetten of schotten om het tafeltje te plaatsen. Hoe kan een kind leren om zich te concentreren als het geen hulp krijgt voor het echte probleem? De chaos gaat echt niet vanzelf over. Sterker nog...die wordt versterkt doordat er een emotioneel probleem bij komt: eenzaamheid.

Door deze afzonderingsactie van de leerkracht wordt bovendien naar de andere kinderen gesuggereerd dat hij of zij een lastige uitzondering is, een buitenbeentje, een 'moeilijk' kind dat je beter niet kunt benaderen, want je weet maar nooit wat hij voor gek of storends doet!

De volwassenen proberen nieuwe en onverwachte situaties zoveel en zo lang mogelijk bij deze kinderen vandaan te houden. Hoe meer dat gebeurt, hoe minder de kinderen kunnen leren en hoe afhankelijker ze worden voor hun rust van de structuur in de omgeving. In plaats van de kinderen te leren wat ze kunnen doen aan hun structuurloosheid, passen we de omgeving steeds meer en meer aan.

De (te rechte) boosheid van de kinderen, omdat ze niet echt geholpen worden, neemt evenredig toe met hun gevoel van afhankelijkheid en machteloosheid. In plaats van hulpbronnen aangereikt te krijgen, worden ze alleen gelaten met een onoplosbaar probleem rond chaos. De oplossing is: leer de kinderen de structuur in zichzelf te vinden, waardoor ze vanzelf de omgeving en de toekomst kunnen overzien. Eerst de rust bij jezelf vanbinnen. Hoe leer je dat? Door kinderen door de jungle te begeleiden als een ontdekkingsreiziger op avontuur.

Avonturen

Kinderen houden van avonturenverhalen. Het onverwachte, spannende en ook de inventieve oplossingen van de hoofdpersoon trekt ze aan. Kunnen we in het onderwijs ook gaan

avonturen? Is het mogelijk om kinderen te helpen om onverwachte oplossingen te vinden? Naar mijn idee kan dat heel goed. Dat vraagt wel van de leerkrachten avontuurlijke oplossingen, zoals die van juf Jannie met haar tweelingzus.

In een avonturenverhaal gaat het er natuurlijk om wie er in mee speelt. Meestal zijn dat bijzondere kinderen met opvallende eigenschappen of vaardigheden. Hoe zou het zijn als je als juf of meester de opvallende eigenschappen of vaardigheden van de kinderen in het middelpunt zou plaatsen? Het avontuur is dan niet alleen spannend, maar je weet ook dat het goed afloopt.

Dat vraagt van de leerkracht om kinderen op een andere manier te bekijken en te beluisteren. Niet *gelijke monniken, gelijke kappen* maar *ieder kind is uniek*.

Niet *agressie moet onderdrukt*, maar *agressie moet omgezet naar daadkracht*.

Niet *wat een zeurpiet*, maar *wat een vasthoudend kind*.

Niet *wat een chaoot*, maar *wat veel ideeën en plannen heeft dat kind*.

Niet *wat een buitenbeentje*, maar *wat een interessant, apart kind*.

Sfeerverandering

De klas, die het avontuur aan wil gaan, zal veel plezier beleven, maar ook veel conflicten ervaren. En dat is helemaal niet erg. Integendeel...daar waar mensen elkaar leren kennen ontstaan botsingen. Botsingen, die leiden tot meer inzicht en contact. Het doel van de sfeerverandering is te komen tot:

Recht voor elk kind op de dag van vandaag

Recht voor elk kind op respect

Recht voor elk kind op hulp bij de ontdekkingen over zichzelf

Recht voor elk kind op verdraagzaamheid tijdens en na het leerproces

Recht voor elk kind op ontspanning en mildheid op het maken van fouten door hemzelf of een ander

Recht op (gelijk)waardigheid

Recht op ...alles waar de kinderen behoefte aan hebben om evenwichtig op te groeien.

Leerkracht en leerlingen zetten zich samen in om de dagelijkse werkomgeving van de kinderen kindvriendelijk te maken: de school. Tegelijkertijd met de sfeerverandering, introduceert de leerkracht de taken van de Korczak Kindermediator.